

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรคธาลัสซีเมียเป็นโรคที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรม ความรุนแรงของโรคขึ้นอยู่กับชนิดและจำนวนของความผิดปกติของยีน ผู้ที่เป็นโรคนี้นักมีอาการตั้งแต่วัยเด็ก ทำให้มีปัญหาของการเจริญเติบโตและการเลี้ยงดู (ไชยยง นิธิไชโย, 2539) และโรคนี้นักถือได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศไทย เนื่องจากพบว่าในประเทศไทยเป็นโรคนี้น้อยละ 1 คือ ประมาณ 6 แสนคน และผู้ที่เป็นพาหะของโรคนี้นักมีถึงร้อยละ 30-40 ของประชากรไทย คือ ประมาณ 18-24 ล้านคน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งมีสิ่งชี้ให้เห็นในปัจจุบันเกี่ยวกับปัญหาด้านสุขภาพอนามัยของเด็กปฐมวัยว่าเด็กเป็นโรคธาลัสซีเมียมากที่สุดและพบมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณร้อยละ 32.60 ของประชากรในภูมิภาค (คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก, 2537; ปรากรม วุฒิพงศ์, 2540)

ผู้ที่เป็นโรคธาลัสซีเมียจะได้รับผลกระทบด้านร่างกายโดยตรง เพราะโรคนี้นักส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปร่างหน้าตา เด็กมักมีความต้านทานของโรคต่ำ ทำให้เกิดการติดเชื้อได้ง่าย เด็กรู้สึกเหนื่อยง่าย ไม่สามารถออกกำลังกาย หรือทำงานหนักๆ ได้ กระดูกเปราะบาง ควรระวังการกระทบกระแทก ส่วนด้านอารมณ์ สังคม และด้านสติปัญญาเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมา เด็กที่เป็นโรคธาลัสซีเมียมักรู้สึกหงุดหงิดง่าย มักกลัว ชดชื่น ปฏิเสธ หรือต่อต้านจากการที่ต้องเจาะเลือดให้เลือด เป็นต้น นอกจากนี้เด็กอาจรู้สึกอับอาย หรือมีความวิตกกังวล รวมทั้งไม่สามารถเข้าร่วมทำกิจกรรมทั้งหมดได้เหมือนกับเพื่อนๆ จนขาดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม อย่างไรก็ตามในด้านสติปัญญานั้น ผู้ที่เป็นโรคธาลัสซีเมียมีระดับสติปัญญาที่ปกติ เนื่องจากโรคไม่มีผลต่อสมองโดยตรง แต่เด็กอาจได้รับผลกระทบทางอ้อมจากการที่ต้องขาดเรียนเพื่อมารับการรักษาตามที่แพทย์นัดได้ ยิ่งไปกว่านั้น โรคธาลัสซีเมียยังก่อให้เกิดปัญหาต่อครอบครัวของผู้ป่วย ปัญหาด้านเศรษฐกิจ การประกอบกิจการ เป็นต้น (Pernin and Gemity, 1984: 26-28; Steven, 1989: 743-747 อ้างถึงใน ชุตติมา เทศศิริ, 2537; พวงพรรณ นาคะสิตร, 2527 อ้างถึงใน กมลวัน ดิษยบุตร, 2537; พยอม อิงคตานุวัฒน์ และศุภาสินี กังวาลเนาวรัตน์, 2522; พินทอง ปินใจ, 2535; ประเวศ วะสี, 2540; พงษ์จันทร์ หัตถิรัตน์, 2540; ปรากรม วุฒิพงศ์, 2540) และ

ผู้ที่ต้องเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมดนี้ ได้แก่ บิดา มารดา หรือผู้ปกครองของเด็กที่ป่วยนั่นเอง เพราะบิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีหน้าที่รับผิดชอบเลี้ยงดูเด็กที่เป็นโรคธาลัสซีเมียซึ่งถือว่าเป็นโรคเรื้อรังที่ต้องได้รับการรักษาเป็นระยะเวลานาน ทำให้บุคคลเหล่านี้ต้องประสบกับความยากลำบากในการเลี้ยงดูเด็กมากกว่าผู้ปกครองทั่วไป เนื่องจากค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการรักษาโรค เวลาที่ต้องพาเด็กมารับการรักษา อีกทั้งเกี่ยวโยงไปถึงความวิตกกังวลของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองซึ่งย่อมเกิดตามมาอย่างเลี่ยงไม่ได้ (ฉลองรัฐ อินทรีย์, 2522) และเมื่อใดก็ตามที่มีเด็กเจ็บป่วยขึ้นในครอบครัว ย่อมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของทุกชีวิตในครอบครัวโดยรวมด้วยเสมอ เพราะจะต้องมีการปฏิบัติต่อเด็กป่วยแตกต่างไปจากเด็กปกติ ทำให้ต้องมีการปรับกิจกรรมและการดำเนินชีวิตในยามปกติของสมาชิกภายในครอบครัวเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของเด็ก และยังคงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะที่กำลังเกิดขึ้น ส่งผลให้การดำเนินชีวิตส่วนตัว ชีวิตสมรส รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกต่างๆ ในครอบครัวได้รับความกระทบกระเทือนไปด้วย (อภิชัย และประไพ ชัยจรุณ, ผู้แปล, 2536)

แอนเดอร์สัน (Anderson, J.J.T., et. Al., 1989 อ้างถึงใน ดารุณี จงอุดมการณ์, 2537) ได้กล่าวถึงการปรับตัวของครอบครัวที่มีเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังว่า เมื่อมีบุตรเจ็บป่วยเรื้อรัง ครอบครัวอาจมีการปรับตัวได้ใน 3 ลักษณะคือ

1. ปรับตัวได้ (Adaptive coping) บิดามารดากลุ่มนี้ค่อนข้างเข้าใจในธรรมชาติของเด็กเจ็บป่วยเรื้อรัง มีการพูดจาสื่อสารกัน โดยอาจแบ่งเป็นหลายแบบ เช่น

- 1.1 แบบปกติ (Normalization)
- 1.2 แบบปฏิเสธ (Denial)
- 1.3 แบบให้เหตุผล (Rationalization)
- 1.4 แบบให้ความหมายต่อความเจ็บป่วย (Assigning meaning to illness)
- 1.5 แบบใช้แหล่งทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective use of resource)

2. การปรับตัวไม่ได้ (Maladaptive coping) เป็นการปรับตัวต่อการเจ็บป่วยของลูกอย่างมีปัญหาในการเลี้ยงดู เช่น มีการเลี้ยงดูชนิดปกป้องมากเกินไป (Over protection) มักโทษตัวเอง ควบคุมชีวิตลูกไปทุกด้านโดยไม่ส่งเสริมพัฒนาการของลูก หรืออาจเป็นแบบไม่ยอมรับลูก (Reject) ซึ่งเป็นตรงกันข้ามกับแบบปกป้องลูกมากเกินไป บิดามารดามักมีการเลี้ยงดูอย่างไม่ใส่ใจ ไม่แสดงความรัก ทำโทษ ตาหนีลูก จับผิด สร้างความรู้สึกไร้ค่าให้เกิดขึ้นกับลูก

3. ลักษณะขัดแย้งกัน (Discrepant coping) ครอบครัวมีการปรับตัวเผชิญกับปัญหาอย่างขัดแย้งกัน ทำให้พูดคุยสื่อสารกันไม่เข้าใจ บิดาอาจปรับตัวไม่ได้ แต่มารดาอาจปรับตัวได้ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการป่วยด้วยโรคธาลัสซีเมียเป็นภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังไปตลอดชีวิต และโรคธาลัสซีเมียนี้มีความสำคัญยิ่งที่ต้องมีการศึกษาวิจัย เนื่องจากมีครอบครัวที่ประสบกับการมีบุตรเจ็บป่วยด้วยโรคนี้มากกว่าโรคเรื้อรังประเภทอื่นๆ (โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์, 2532 อ้างถึงในชุดิตมาเทศศิริ, 2537) จึงได้มีผู้สนใจทำวิจัยเกี่ยวกับเด็กที่เป็นโรคธาลัสซีเมียไว้มากพอสมควร ทั้งในด้านสภาพและปัญหาด้านการพัฒนาให้ความรู้แก่ผู้ปกครองของเด็กที่เป็นโรคธาลัสซีเมีย และ/หรือตัวเด็กป่วยเอง

พยอม อิงคตานุวัฒน์และศุภาสิณี กังวาลเนาวรัตน์ (2522) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาวะจิตสังคมในเด็กเป็นโรคธาลัสซีเมีย จากครอบครัวจำนวน 100 ครอบครัว พบว่า ในครอบครัวที่พ่อแม่โกรธบ่นว่าถึงภาระอันเกิดจากการเจ็บป่วยของลูก คนไข้จะมีพฤติกรรมก้าวร้าว อารมณ์รุนแรงในกลุ่มที่ศึกษานี้มี พ่อแม่ต้องกรวให้ลูกตาย 2 ราย และคนไข้ทั้ง 2 รายนี้ ก้าวร้าว เอาแต่ใจตัวเอง อารมณ์รุนแรงมาก พ่อแม่ประมาณ 2 ใน 3 ของกลุ่มมีทัศนคติต่อการเจ็บป่วยของลูกไปในทางลบ แต่ก็ยังรับผิดชอบต่อการพาลูกไปรักษา

พวงพรรณ นาคะสิทธิ์ (2527 อ้างถึงใน วาริณี เข้มสวัสดิกุล, 2528) ได้ทำการศึกษาปัญหาการเลี้ยงดูเด็กธาลัสซีเมีย โดยทำการสัมภาษณ์บิดามารดาเด็กที่ป่วยด้วยโรคธาลัสซีเมียที่มารับการให้เลือด ณ ศึกษูป่วยนอกแผนกโลหิตวิทยา ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โดยไม่จำกัดเพศ อายุ ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม จำนวน 100 ราย พบว่า บิดามารดาของเด็กธาลัสซีเมียส่วนใหญ่ยังให้การดูแลด้านสุขภาพอนามัยของบุตรไม่ถูกต้อง ยังไม่เห็นความสำคัญในการป้องกันและหลีกเลี่ยงโรคติดเชื้อ ไม่นำบุตรไปพบทันตแพทย์ทันทีที่บุตรมีฟันผุ นำบุตรออกสู่ชุมชนแออัดประมาณเดือนละ 1-2 ครั้ง นำบุตรมาตรวจเมื่อมีอาการเจ็บป่วยมากที่สุด นอกจากนี้แล้วยังพบว่าบิดามารดาส่วนใหญ่รู้สึกตกใจ เสียใจ วิตกกังวล ท้อแท้หมดหวังเมื่อรู้ว่าบุตรป่วยเป็นโรคธาลัสซีเมีย และการนำบุตร มารับการรักษาพยาบาลเป็นภาระมาก และบิดามารดาเห็นว่าเด็กที่ป่วยด้วยโรคธาลัสซีเมียมีอาการเสียบ้อย ร้องกวน โยเย เอาแต่ใจตัวเอง

นอกจากนี้การสอนโดยใช้กรณีตัวอย่างยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหามายืดสถานการณ์ที่เป็นจริงได้ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับข้อมูลที่เหมือนกับอยู่ในสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และอาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติด้วยตนเองโดยตรง ผู้เรียนสามารถตระหนักถึงประโยชน์จากสิ่งที่ตนศึกษา

ขั้นตอนสำคัญของการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการนี้ตัวอย่างอาจสรุปได้ 3 ขั้นตอน ดังนี้ (เกรียงศักดิ์ เขียววิง, 2534) 1) การวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง 2) การอภิปราย ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ 2.1) การอภิปรายกลุ่มย่อย และ 2.2) การอภิปรายกลุ่มใหญ่ และ 3) การสรุปและประเมินผล

จะเห็นได้ว่าประโยชน์ของการสอนโดยใช้วิธีการนี้ตัวอย่างนั้น ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแยกแยะข้อมูลที่มีความสำคัญได้ สามารถระบุวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามาสามารถสื่อสารให้เกิดความเข้าใจด้วยปากเปล่าผ่านการแสดงความคิดเห็นและการอภิปราย ซึ่งการอภิปรายโดยใช้กรณีตัวอย่างนั้น เป็นการนำเรื่องราวจากกรณีตัวอย่างมาวิเคราะห์เพื่อหาทางออก และทางเลือก ข้อสรุปหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหามายืดสถานการณ์ในกรณีตัวอย่างนั้นๆ

ยิ่งไปกว่านั้นได้มีการนำวิธีการสอนโดยใช้กรณีตัวอย่างไปใช้สอนวิชาการบริหารงานพัฒนาให้แก่ศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 เป็นระยะเวลา 3 ปี พบว่าได้ผลดีและยังมีการนำวิธีการนี้ไปใช้ฝึกอบรมบุคลากรและกำนันในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลายครั้งด้วยกัน ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมได้ร่วมกันสรุป อภิปรายประโยชน์ของการใช้วิธีการนี้ตัวอย่าง เช่น ผู้เข้ารับการอบรมได้ความรู้เพิ่มขึ้น ได้ประสบการณ์แปลกใหม่ ได้รู้แนวทางในการตัดสินใจแก้ปัญหาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มย่อยและอภิปรายกลุ่มใหญ่ ได้เกิดการเปรียบเทียบในการปฏิบัติของตนเอง และได้รับรู้ตัวอย่างที่ดีเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ เป็นต้น

นอกจากนี้ได้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการการใช้กรณีตัวอย่างเพื่อเพิ่มพูนความสามารถของกำนันในการบริหารงานพัฒนาชนบท มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อใช้วิธีการของกรณีตัวอย่างเพิ่มพูนความสามารถทางการบริหารและการจัดการเกี่ยวกับการตัดสินใจ

ของกำนันในการพัฒนาชนบท โดยให้กำนันอภิปรายแสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสให้วิเคราะห์หาแนวทางการจัดการที่ดีกว่า และมีวัตถุประสงค์ที่จะให้กำนันได้ฝึกใช้กรณีตัวอย่าง สามารถเรียนรู้ถึงวิธีการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารและการพัฒนาองค์การ ผลการวิจัยพบว่าขีดความสามารถในการบริหารงานพัฒนาชนบทของกำนันเพิ่มขึ้น โดยการให้การศึกษาด้วยวิธีการของกรณีตัวอย่าง ซึ่งเป็นวิธีการที่ให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถพิจารณา แสดงความคิดเห็น อภิปราย วิเคราะห์ และตัดสินใจด้วยตนเอง วิธีการนี้จึงนับได้ว่าเป็นวิธีการที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง (เกรียงศักดิ์ เขียวขำ และคณะ, 2530)

อนึ่ง จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในระยะแรกของผู้วิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่ได้จากการศึกษาดูงานในโรงพยาบาลต่างๆทั้งที่กรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด พบว่า ความรู้ของผู้ปกครองตลอดจนบริการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองที่พาเด็กมารับบริการที่โรงพยาบาลในกรุงเทพมหานคร กับผู้ปกครองที่มารับบริการที่โรงพยาบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความแตกต่างกันมาก โดยผู้ปกครองที่พาเด็กมารับบริการที่โรงพยาบาลมหाराช จังหวัดนครราชสีมา (โรงพยาบาลศูนย์) และโรงพยาบาลสุรินทร์ (โรงพยาบาลประจำจังหวัด) มีระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยต่ำกว่า และ กำลังของบุคลากรในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองก็ยังไม่สามารถทำได้เต็มที่เท่ากับโรงพยาบาลในกรุงเทพมหานคร ทำให้ผู้ปกครองในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออาจถือเป็นกลุ่มด้อยโอกาสในการได้รับความรู้ที่เหมาะสม ทั้งๆ ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่พบผู้ป่วยเป็นโรคธาลัสซีเมียมากที่สุด ผู้วิจัยจึงตัดสินใจเลือกกลุ่มประชากรเป้าหมายเป็นผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีความต้องการจำเป็น (needs) สูง โปรแกรมนี้จึงมุ่งพัฒนาขึ้นสำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผู้ปกครองจำนวนมากมีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำเป็นสำคัญ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาโปรแกรมการให้การศึกษาผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียโดยใช้วิธีการนี้ตัวอย่าง มาเป็นแนวทางพัฒนาส่งเสริมให้ผู้ปกครองเกิดความรู้เกี่ยวกับโรคธาลัสซีเมียและการปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆที่เหมาะสมและตอบสนองต่อความต้องการที่พิเศษของเด็กได้อย่างแท้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาโปรแกรมการให้การศึกษาผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียโดยใช้วิธีการนี้ตัวอย่าง

สมมติฐาน

ได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลของการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูลูก พบว่าผู้ปกครองที่ได้รับการให้การศึกษาด้วยวิธีที่เหมาะสม มีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติของตนไปในทางบวก (ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์, 2539; เจนจิรา คงสุข, 2540 และกิตติศักดิ์ เกตุนุติ, 2540)

นอกจากนี้ในการเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับผู้ปกครองเด็กปฐมวัย พบว่าการสอนโดยใช้กรณีตัวอย่างเป็นวิธีหนึ่งในหลายๆ วิธีที่ให้ประโยชน์แก่ผู้เรียนมากที่สุด

เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง (2534) กล่าวว่าในช่วงระยะเวลา 3 ปี ที่ได้นำวิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่างการบริหารงานพัฒนาชนบทในการเรียนการสอนวิชาการบริหารงานพัฒนาให้แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 พบว่าได้ผลดี นอกจากนี้ยังนำไปใช้ในการฝึกอบรมบุคคลากรและกำนันในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลายครั้งด้วยกัน ผลสะท้อนของความสำเร็จในการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการนี้ตัวอย่างประการหนึ่งคือ ผลจากอภิปรายสรุปประโยชน์ของการเรียนด้วยวิธีการนี้จากผู้เข้ารับการอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมได้ความรู้เพิ่มขึ้น ได้ประสบการณ์แปลกใหม่ ได้รู้แนวทางในการตัดสินใจแก้ปัญหา ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มย่อยและอภิปรายกลุ่มใหญ่ ได้เกิดการเปรียบเทียบในการปฏิบัติของตนเอง และได้รับรู้ตัวอย่างที่ดีเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ เป็นต้น

นอกจากนี้ได้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการการใช้กรณีตัวอย่างเพื่อเพิ่มพูนความสามารถของกำนันในการบริหารงานพัฒนาชนบท มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อใช้วิธีการของกรณีตัวอย่างเพิ่มพูนความสามารถทางการบริหารและการจัดการเกี่ยวกับการตัดสินใจของกำนันในการพัฒนาชนบท โดยให้กำนันอภิปรายแสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสให้วิเคราะห์หาแนวทางการจัดการที่ดีกว่า และมีวัตถุประสงค์ที่จะให้กำนันได้ฝึกใช้กรณีตัวอย่าง สามารถเรียนรู้

วิธีการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารและการพัฒนาองค์กร และมีความรู้พื้นฐานการวิจัยว่า
 กำนันที่ได้เข้าประชุมเชิงปฏิบัติการโดยใช้กรณีตัวอย่างเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการบริหาร
 งานพัฒนาชนบทแล้ว จะสามารถเรียนรู้การบริหารและการจัดการ มีความรู้และความเข้าใจ
 เกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ และสามารถพัฒนาองค์กรสภาพตำบลให้มี
 ประสิทธิภาพมากขึ้น การวิจัยครั้งนี้ใช้กำนัน 34 คนเป็นตัวอย่างประชากรในการวิจัยโดย
 ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้คัดเลือกจังหวัดละ 2 คน ตามคุณลักษณะที่คณะผู้วิจัยกำหนดไว้
 การวิจัยนี้ใช้กรณีตัวอย่างการบริหารงานพัฒนาชนบทเป็นเครื่องมือในการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูล
 เชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม การบันทึกเทปวิทยุ เทปโทรทัศน์ ตลอดจนบันทึกด้วยมือ และ
 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติและการพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า เป็นไปตามที่ตั้งสมมติฐานไว้
 กล่าวคือ ชีตความสามารถในการบริหารงานพัฒนาชนบทของกำนันเพิ่มขึ้นได้ โดยการให้การ
 ศึกษาด้วยวิธีการของกรณีตัวอย่าง ซึ่งเป็นวิธีการที่ให้ ผู้เข้ารับการอบรมสามารถพิจารณา แสดง
 ความคิดเห็น อภิปราย วิจัย และตัดสินใจด้วย ตนเอง วิธีการนี้จึงนับได้ว่ามีประโยชน์อย่างยิ่ง
 และถือเป็นรูปแบบใหม่สำหรับการฝึกอบรมบุคลากรทางด้านการพัฒนาชนบท
 (เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่งและคณะ, 2530)

จากผลของการนำวิธีการสอนโดยใช้วิธีการกรณีตัวอย่างไปใช้ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงตั้ง
 สมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ว่า เมื่อสิ้นสุดการเข้าร่วมโปรแกรมการให้การศึกษาผู้ปกครองในการ
 อบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียโดยใช้วิธีการกรณีตัวอย่าง ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยจะมี
 ความรู้เกี่ยวกับโรคธาลัสซีเมียและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียสูงขึ้น และมี
 การเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียไปในทางที่ถูกต้อง
 ตามหลักการแพทย์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่างประชากร

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมีย
 ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และยินยอมให้ความร่วมมือในการวิจัย

1.2 ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมีย ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เข้ารับบริการของโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนครราชสีมา ระหว่างวันที่ 30 ธันวาคม 2541 ถึงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2542 จำนวน 5 ราย

2. ระยะเวลาในการทำวิจัย ผู้วิจัยใช้เวลาดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมฯ เป็นเวลา 3 เดือน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น

3.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ โปรแกรมการให้การศึกษา ผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียโดยใช้วิธีกรณีตัวอย่าง

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่

3.2.1 ความรู้เกี่ยวกับโรคธาลัสซีเมียและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียของผู้ปกครอง

3.2.2 การปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียของผู้ปกครอง

ข้อจำกัด

เนื่องจากการวิจัยที่ทำกับผู้ปกครองในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังเช่นงานวิจัยเรื่องนี้ การได้ตัวอย่างประชากรมา มีความซับซ้อนและมีข้อจำกัดหลายประการ กล่าวคือ ได้จากการอนุญาตของแพทย์เจ้าของไข้ให้ตรวจดูรายชื่อจากสมุดนัดของคลินิกโรคเลือด และขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้ปกครองในการเข้าร่วมงานวิจัย รวมไปถึงการอนุญาตให้ผู้วิจัยไปเยี่ยมที่บ้าน และมีเพียงบางรายที่อาศัยอยู่ในจังหวัดอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียง ซึ่งเส้นทางของการเดินทางค่อนข้างลำบาก นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่า ช่วงระยะเวลาของการมาพบแพทย์ที่โรงพยาบาลมีช่วงเวลานานประมาณ 1-2 เดือน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอาการของเด็กเป็นหลัก รวมทั้งผู้ปกครองจำนวนหนึ่งไม่ได้พาเด็กมาพบแพทย์ตามที่แพทย์นัดไว้อย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลได้อย่างจำกัดตามสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้ปกครองที่เป็นตัวอย่างประชากรในงานวิจัย ถือว่าเป็นผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียโดยไม่ต้องมีการวินิจฉัยในขั้นการคัดเลือกตัวอย่างประชากร เนื่องจากเด็กได้รับการวินิจฉัยจากนักวิชาชีพทางการแพทย์ของโรงพยาบาลแล้วว่าเป็นโรคธาลัสซีเมีย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

โรคธาลัสซีเมีย หมายถึง โรคเลือดจางชนิดหนึ่งที่เกิดจากเม็ดเลือดแดงผิดปกติทำให้เม็ดเลือดแดงแตกง่าย ผู้ป่วยจึงมีอาการซีดและเหนื่อยง่าย เป็นโรคทางพันธุกรรมที่มีผู้เป็นมากเป็นอันดับหนึ่งของประเทศไทย

การให้การศึกษาผู้ปกครอง หมายถึง การดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียเกิดความรู้เบื้องต้นและสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามหลักการแพทย์และการศึกษาปฐมวัยในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมีย

ความรู้ของผู้ปกครองเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมีย หมายถึง การที่ผู้ปกครองมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโรคธาลัสซีเมีย ในเรื่อง ความหมาย อุบัติการณ์ การเกิดโรค อาการและชนิด การรักษา การป้องกัน และการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียเพื่อส่งเสริมพัฒนาการในด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา โดยวัดด้วยแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับโรคธาลัสซีเมียและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมีย

แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับโรคธาลัสซีเมียและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมีย หมายถึง ข้อสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้วัดความรู้เกี่ยวกับโรคธาลัสซีเมียและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียของผู้ปกครอง ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับโรคธาลัสซีเมีย ได้แก่ ความหมายของโรคธาลัสซีเมีย อุบัติการณ์การเกิดโรคธาลัสซีเมีย อาการของโรคธาลัสซีเมีย การรักษาโรคธาลัสซีเมีย และการป้องกันโรคธาลัสซีเมีย รวม 7 ข้อและความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมีย ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรค

ธาลัสซีเมียในด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา รวม 7 ข้อ รวมทั้งหมด 14 ข้อ มีลักษณะเป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ มีข้อเลือกตอบในแต่ละข้อ 3 ตัวเลือก

การปฏิบัติของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมีย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา

การเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียไปในทางที่ถูกต้องตามหลักการแพทย์ หมายถึง การนำเอาความรู้จากการศึกษาโดยใช้วิธีการนี้ตัวอย่างไปใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาไปในทางที่ถูกต้องตามหลักการแพทย์ วัดโดยแบบประเมินการปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมีย

แบบประเมินการปฏิบัติของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมีย หมายถึง รายการพฤติกรรมของผู้ปกครองต่อเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้วัดพฤติกรรมของผู้ปกครองที่มีต่อเด็กตามหลักการทางแพทย์ในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และด้านสติปัญญา โดยใช้การสัมภาษณ์ และการสังเกต โดยแบ่งเป็นหมวดทางด้านร่างกาย 11 ข้อความ ด้านอารมณ์ 2 ข้อความ ด้านสังคม 2 ข้อความ และด้านสติปัญญา 3 ข้อความ รวมทั้งหมด 18 ข้อความ

วิธีการนี้ตัวอย่าง หมายถึง วิธีสอนที่มีการสร้างสถานการณ์บนพื้นฐานของความเป็นจริง และหรือการนำสถานการณ์ที่เป็นจริงมานำเสนอและกระตุ้นให้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียศึกษาทำความเข้าใจผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่ หนังสือภาพ เทปบันทึกเสียง และแผ่นพับ ประกอบการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์และซักถามผู้ให้การศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ปกครองได้เกิดความรู้ และนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติจริง

โปรแกรมการให้การศึกษาผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียโดยใช้วิธีการนี้ตัวอย่าง หมายถึง การดำเนินการในการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีจำนวน มากที่มีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ โดยใช้วิธีการนี้ตัวอย่าง เพื่อให้ผู้ปกครองมีความรู้และมีการ

เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติไปในทางที่ถูกต้องตามหลักการแพทย์และการศึกษาปฐมวัยในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมีย ประกอบด้วยแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย เนื้อหา วิธีดำเนินการ สื่อประกอบการใช้โปรแกรมฯ และการประเมินผล ผู้ใช้โปรแกรม คือ พยาบาล นักการศึกษาปฐมวัย ครูการศึกษาพิเศษ หรือเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาโปรแกรมการให้การศึกษาผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียโดยใช้วิธีการนี้ตัวอย่าง หมายถึง การนำแนวคิดเกี่ยวกับการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง การให้ความช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมีย และการสอนโดยใช้วิธีการนี้ตัวอย่าง มาประกอบกับผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพความรู้และการปฏิบัติของผู้ปกครองของเด็กที่เป็นโรคธาลัสซีเมียในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมีย ตลอดจนบริการการรักษาและการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กำหนดกรอบความคิดของโปรแกรม สารสำคัญต่างๆในโปรแกรม แล้วสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรม สร้างเอกสารและสื่อประกอบการใช้โปรแกรมฯ ทดลองใช้โปรแกรมฯ และปรับปรุงโปรแกรมฯ

เด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมีย หมายถึง เด็กอายุ แรกเกิด - 8 ปี ที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าป่วยเป็นโรคธาลัสซีเมีย ยังไม่ได้เข้าเรียนในระดับประถมศึกษา และมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมีย หมายถึง บิดา มารดา หรือผู้ที่มีความสัมพันธ์กับเด็กโดยอยู่ร่วมกันในครอบครัวซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมีย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวิธีดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้
 ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย

- 1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ
- 1.2 ศึกษาดูงานที่โรงพยาบาลต่างๆ ทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด
- 1.3 เข้าฟังการบรรยายและเข้ารับการอบรมสัมมนาวิชาการเกี่ยวกับโรค

ธาลัสซีเมีย

- 1.4 สมัครเป็นสมาชิกชมรมโรคโลหิตจางธาลัสซีเมียแห่งประเทศไทยและเข้าร่วมประชุมพบปะสังสรรค์ของชมรมฯ ครั้งที่ 11 ณ ห้องประชุมสดศรี วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎ

ขั้นที่ 2 สร้างโปรแกรมการให้การศึกษาผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียโดยใช้วิธีการนี้ตัวอย่าง มีวิธีการดำเนินการตามลำดับดังนี้

- 2.1 กำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาโปรแกรมฯ
- 2.2 กำหนดสาระสำคัญของโปรแกรมฯ โดยสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษา

ข้อมูลพื้นฐาน

- 2.3 สร้างเอกสารและสื่อประกอบการใช้โปรแกรมฯ ตามที่กำหนดไว้ โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม
- 2.4 นำไปทดลองใช้กับผู้ปกครองที่มีคุณสมบัติคล้ายกับตัวอย่างประชากร

ขั้นที่ 3 ทดลองใช้โปรแกรมการให้การศึกษาผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียโดยใช้วิธีการนี้ตัวอย่าง มีวิธีการดำเนินการตามลำดับดังนี้

- 3.1 กำหนดประชากรและคัดเลือกตัวอย่างประชากร
- 3.2 สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.3 ติดต่อหน่วยงานที่ทดลองใช้โปรแกรมฯ
- 3.4 ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 วิเคราะห์ผลการทดลองใช้โปรแกรมฯ

ขั้นที่ 4 ปรับปรุงและนำเสนอโปรแกรมการให้การศึกษาผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียโดยใช้วิธีการนี้ตัวอย่าง มีวิธีการดำเนินการตามลำดับดังนี้

- 4.1 นำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงโปรแกรมฯ
- 4.2 นำเสนอโปรแกรมฯ ฉบับสมบูรณ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ช่วยให้ผู้ปกครองที่มีเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียซึ่งต้องเลี้ยงดูเด็กได้มีความรู้ และมีการปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้เด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ
2. เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมีย ให้สามารถช่วยเหลือ ตอบสนองต่อความต้องการพิเศษ เพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียกลุ่มอื่นได้มีพัฒนาการที่เหมาะสมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป